
Souhrnná teritoriální informace Zambie

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Lusace (Zambie) ke dni 27. 8.
2018 20:01

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

---

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.14)
3. Vztahy země s EU (s.18)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.20)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.22)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.27)
7. Kontakty (s.36)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Zambijská republika je suchozemským státem bez přímého přístupu k moři. Rozloha je celkem 752 614 km², z toho 740 724 km² souše a 11 890 km² vodních ploch. Nejnížší zeměpisný bod: řeka Zambezi 329 m n. m. Nejvyšší zeměpisný bod: Mafinga Hills 2301 m n. m. Celková délka zambijských hranic: 5664 km. Země hraničí s Angolou (1110 km), Konžskou demokratickou republikou (1930 km), Malawi (837 km), Mosambikem (419 km), Namibií (233 km), Tanzanií (338 km), Zimbabwe (797 km) a Botswanou (0,15 km).

Státní zřízení:

Zambie je unitární republika prezidentského typu s existencí více politických stran. Zákonodárnou moc má jednokomorové 166 členné Národní shromáždění (National Assembly). 156 poslanců je voleno ve všeobecných, přímých volbách a 10 členů je jmenováno prezidentem na dobu pěti let. Poslední parlamentní volby se konaly dne 11. 8. 2016 a zvítězila v nich velmi těsně Vlastenecká fronta (PF) nad Sjedenocenou stranou pro rozvoj (UPND). Prezident je hlavou státu a zároveň vlády, kterou jmenuje z poslanců Národního shromáždění.

Členství v regionálních a mezinárodních uskupeních: ACP, AfDB, AU, **COMESA**, EITI, FAO, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICCT, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRC, ILO, IMF, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MONUSCO, NAM, OPCW, PCA, **SADC**, UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNISFA, UNMIL, UNMISS, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WHO, WIPO, WMO, **WTO** (Světová obchodní organizace).

Zambie je členem OSN, Africké unie (AU), Hnutí nezúčastněných, skupiny G-15, Commonwealthu, Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, Africké rozvojové banky, z hospodářského hlediska má pro Zambii značný význam členství v Jihoafrickém rozvojovém společenství (Southern African Development Community – SADC), ve Společném trhu východní a jižní Afriky (Common Market for Eastern and Southern Africa – COMESA) a vzhledem ke smlouvě o preferenčním přístupu na trhy EU rovněž ve Sdružení afrických, karibských a tichomořských států (African, Caribbean and Pacific countries, ACP).

Zambie patří do skupiny zemí s nižším středním příjmem, ale zároveň mezi země s největšími sociálními rozdíly. Ekonomika země je malá a závisí z podstatné části na zemědělství a těžbě nerostných surovin (mědi). Zambie se potýká s mnoha problémy – zejména vysokou závislostí na klimatických podmínkách a cenách těžných komodit na světových trzích, nedostatečnou infrastrukturou, nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil. Hlavním ekonomickým sektorem zůstává těžba mědi zabezpečující až ¾ exportních příjmů, velmi dynamickým rozvojem však prochází i zemědělství, stavebnictví a sektor služeb. Po roce 2000 výrazně narostl podíl agrární činnosti s vyšší přidanou hodnotou, a to v souvislosti s příchodem početné skupiny komerčních zemědělců ze Zimbabwe a JAR. Viditelná hospodářská konjunktura se týká především hlavního města Lusaky a tzv. Měďného pásu na severu země, poprvé v historii zde vzniká autentická střední třída s odpovídajícími spotřebními návyky. Celých 60 % místní populace nicméně žije i nadále pod hranicí chudoby.

V roce 2016 se zambijská ekonomika ocitla pod velkým tlakem - nedostatek dešťů měl za následek neúrodu a tím velké zvýšení cen potravin, velmi časté byly výpadky elektrického proudu, které se následně promítly do zvýšených nákladů těžebních i výrobních firem. Rok 2017 byl pro Zambii příznivější. Cena mědi vzrostla až k hodnotě 6400 USD/t; díky srážkám a dostatku vody byla lepší úroda a rovněž dostatek vody pro výrobu elektřiny. V roce 2017 činil růst zambijské ekonomiky cca 3,8%, zambijská kwacha posílila, její kurz vůči USD osciluje kolem 9,8 ZMW/USD. Inflace klesla z 19,1 %, na 6,8%. Na druhé straně se země dále zadlužovala - fiskální deficit dosáhl 7,9%. Po téměř úplném oddlužení na začátku první dekády nového století se Zambie šplhá opět k nebezpečnému poměru zadlužení ve vztahu k HDP, celkové zadlužení je zhruba 67% vůči HDP.

Dle posledního hodnocení provedeného organizací „Heritage Foundation“ patří do skupiny „mostly unfree“ zemí - ze 180 hodnocených zemí se umístila na 122. místě (pokles o 16 míst). Světová banka na druhé straně hodnotí podnikatelské klima země příznivěji. Zambie je dle hodnocení Ease of Doing Business klasifikována na 85. místě z celkového počtu 190 hodnocených zemí.

Průmysl:

Podíl průmyslu (těžby a výroby) na tvorbě HDP se díky rychlému růstu služeb a stavebnictví postupně snižuje, na tvorbě HDP se podílí cca 31%. Nejdůležitějším odvětvím zambijského hospodářství je stále těžební průmysl, zejména pak těžba mědi. Zambie patří mezi významné exportéry mědi a kobaltu, v zemi se nacházejí zásoby uranu, zlata, stříbra, zinku a drahých kamenů (smaragdy, diamanty, malachit, ametysty, turmalíny) a uhlí.

Většina zambijského průmyslu je soustředěna v tzv. Mědném pásu (Copperbelt), v okolí hlavního města a podél železniční trati Lusaka - Livingstone. Podniky jsou svojí činností zpravidla navázány na těžbu, a to buď jako dodavatelé vstupů (výbušniny atp.) či jako primární zpracovatelé. Rychle se ale rozvíjí i pokročilejší průmyslové obory navázané např. na stavebnictví či výroba potravin a spotřebního zboží.

Nosnými průmyslovými obory jsou zejména:

- těžba nerostných surovin (měď, kobalt, zinek, zlato, drahokamy, vápenec..)
- hutnictví (měď, železo, hliník)
- výroba drátů a kabelů
- výroba cementu
- stavebnictví
- rafinace ropy
- výroba potravin (jatka, mlékárny, mlýny a výroba nápojů)
- chemický průmysl včetně výroby výbušnin a hnojiv
- textilní průmysl
- zpracování dřeva, výroba papíru

Mezi největší výrobní podniky patří: African Explosives Zambia (výroba trhavin pro těžbu), Lafarge Cement Zambia Plc (cementárny), Indeni Oil Refinery (rafinerie), Zambeef (potravinářství), British American Tobacco Zambia, ZAMEFA (měděné a hliníkové tyče a kabely), Nitrogen Chemicals of Zambia (hnojiva), Universal Mining & Chemical Industries, Zambian Breweries (pivovary). V oblasti výroby elektrické energie působí firmy ZESCO, Copperbelt Energy Corporation a Maamba Collieries Thermal. Největším producentem mědi je firma Konkola Copper Mines Plc.

Stavebnictví:

Zhruba od r. 2000 je toto odvětví na rychlém vzestupu vyvolaném zejména státními investicemi do rekonstrukce infrastruktury země. Mezi roky 2006 a 2017 se podíl stavebnictví na HDP zvýšil na 15 %. V letech 2004 – 2012 rostl finanční objem stavební činnosti v průměru o 18 % ročně. Zahájena byla výstavba nových škol a obchodů, roste i zájem o bytovou výstavbu. Z velké části se na tom podílela implementace vládní politiky rozvoje silniční a železniční infrastruktury Link Zambia 8000. Jejím cílem je rekonstrukce a výstavba nových komunikací (v úhrnu 8000 km).

Přestože vláda díky ekonomickému útlumu a nedostatku finančních prostředků musela v roce 2016 realizaci většiny velkých projektů (budování nové infrastruktury, energetických zdrojů, výstavbu bytů, nemocnic zastavit), stavebnictví bude díky soukromým investicím, rozvojovým projektům i PPP významným zdrojem ekonomického růstu Zambie i v příštích letech. Všechny velké infrastrukturní projekty v Zambii v současné době realizují čínské firmy.

Zemědělství:

Podíl zemědělské činnosti na celkové tvorbě HDP činí cca 15%. Je však hlavním zdrojem zaměstnanosti (až 85 % práceschopného obyvatelstva). Rozvoj zemědělství, diverzifikace a budování zpracovatelského průmyslu je jednou z hlavních priorit vlády a nejdůležitější součástí všech rozvojových strategií země. S příchodem početné skupiny komerčních zemědělců ze Zimbabwe a JAR významně narostl podíl průmyslové agrární činnosti s vyšší přidanou hodnotou. Více než dvě třetiny zambijských farmářů jsou ale malopěstitelé závislí na subsistenčním zemědělství.

Zhruba 1/3 území Zambie je využitelná k zemědělské činnosti, z toho je pouze 5% orné půdy, zbytek tvoří pastviny a lesy. Obdělávána je však jen malá část (asi 15 %) orné půdy. Pouze malá část je uměle zavlažovaná - rostlinná výroba tak zůstává vysoce závislá na množství srážek (v letech 2014 - 2016 postihla celý region velká sucha). Vláda se aktuálně snaží podpořit zemědělskou produkci řadou zvýhodnění: půjčky pro pěstitele, subvence vstupů, snížená 15% daň ze zisku v zemědělství, rychlé účetní odpisy zařízení, příspěvky na pěstování některých plodin (jmenovitě čaj, káva, banány, citrusové plody) atd.

Nejvýznamnější pěstovanou plodinou je kukuřice, následuje bavlna, tabák, obiloviny, čirok, rýže, podzemnice olejná, slunečnicové semínko, cukrová třtina, tapioca a káva. Úspěšnou vývozní komoditou se stávají řezané květiny.

Chová se skot, kozy, prasata a drůbež. Produkuje se tak mléko, vejčeka a surové kůže. Perspektivní oblastí je rovněž chov ryb.

Služby:

Sektor služeb rychle roste a na tvorbě HDP se již podílí cca 54%. Přibližně jednu pětinu obratu v tomto odvětví představují velko- a maloobchodní transakce, následují dopravní služby, finanční služby a pojišťovnictví. V maloobchodě působí domácí i zahraniční (zejména jihoafrické) obchodní řetězce, které jsou zásobovány místní výrobou nebo zpravidla dovozem z JAR (v sektoru potravin jsou to firmy Shoprite, Spar, OK a Pick n'Pay; v sektoru spotřebního zboží Baťa, Game, Forschini, Woolworths, PEP), rozvíjí se i další sítě fungující na bázi franšízy (např. KFC). Dalším dynamicky rostoucím oborem služeb v Zambii jsou, stejně jako jinde v subsaharské Africe, telekomunikační a finanční služby.

Velké rezervy prozatím existují v sektoru cestovního ruchu, zemi ročně navštíví kolem 1 mil. Turistů, nedostatek ubytovacích kapacit a další infrastruktury však omezuje rychlejší rozvoj. Vláda tento sektor považuje za prioritní, vysoký důraz na rozvoj turistiky klade i 7. národní rozvojový plán. Turistika má zvláštní status (tzv. non-traditional export status), investorům vláda přiznala daňové úlevy, podporuje výstavbu infrastruktury atd. Zambie má zahraničnímu návštěvníkovi mnoho co nabídnout: Viktoriiny vodopády, jezero Kariba, nemalý počet safari-parků (pokrývají asi 8 % celkové plochy země). Celá řada turisticky velmi zajímavých lokalit nebyla prozatím turisticky "objevena" a využita.

Infrastruktura, energetika, telekomunikace:

Zambie je vnitrozemská země, která je závislá na letecké, železniční a silniční dopravě. Celková délka železniční sítě je 3126 km. Pravidelná nákladní doprava i přes potíže pokračuje na spojnici Lusaka – Dar es Salaam (společnost TAZARA) a na vnitrozemských tratích (Copperbelt – Lusaka a Livingstone – Lusaka). Osobní doprava funguje na trati TAZARA a v roce 2013 byla obnovena též v úseku Lusaka – Livingstone, spolehlivost a kvalita těchto spojů je však velmi proměnlivá.

Zambijská silniční síť má celkem 40450 km, z toho 9400 km jsou asfaltované silnice. Zbytek tvoří komunikace se šterkovým nebo prašným povrchem. Stav silniční infrastruktury se citelně zlepšuje, řada mezinárodních silničních tahů prošla v posledních letech rekonstrukcí a některé úseky (např. na silnici spojující hlavní město Lusaka a jižní hraniční

přechody se Zimbabwe v Chirundu a Livingstone) splňují standardy i pro těžkou nákladní dopravu. I další hlavní silniční tahy z hlavního města na sever a z východu přes Lusaku na západ jsou nyní vesměs dobré kvality, s množstvím nedávno rekonstruovaných úseků. Opravy a výstavby silnic jsou jednou z hlavních priorit nynější vlády, která pro tuto oblast přijala zvláštní investiční program Link Zambia 8000.

Zambie má 88 letišť, z toho 8 s pevnou dráhou. Pravidelné spojení se zahraničím mají mezinárodní letiště v Lusace a Livingstone. Přímé spojení do Evropy z Lusaky neexistuje, cestovat lze společností Emirates přes Dubaj či přes některé z afrických letišť (Johannesburg, Addis Ababa, Nairobi). Vnitrostátní lety zabezpečuje např. společnost Proflight. V zemi a regionu dále působí několik malých soukromých (charterových) či nízkonákladových společností (Fastjet).

Využitelné vodní cesty pro lodní dopravu, vč. jezera Tanganika a řek Zambezi a Luapula, dosahují délky 2250 km. Významným přístavem je Mpulungu. Řada řek je splavných, využívány jsou ale pouze pro místní dopravu.

Sektor telekomunikací byl liberalizován a v posledních letech prošel bouřlivým rozvojem. Telefonní systém patří k nejlepším v subsaharské Africe. Více než 3/4 obyvatel má nyní mobilní telefon, cca 30 % populace používá internet. Největším mobilním operátorem je firma Bharti Airtel pokrývající asi 65 % trhu, následují společnosti MTN a Zamtel. Zambia Telecommunication (Zamtel) si stále udržuje monopol v oblasti pozemních sítí, počet pevných linek se odhaduje na 110000. Poštovní spojení je pokrýváno sítí 120 poštovních úřadů (s 300 pobočkami) státní společnosti Zampost. V Zambii dále působí několik soukromých kurýrních služeb (DHL, TNT, UPS, Fed-Ex aj.).

Energetika:

Instalovaný výkon zambijských elektráren je 2826 MW. Velká většina elektrické energie v Zambii (až 84%) pochází z vodních zdrojů. V zemi existují čtyři významné zdroje – vodní elektrárna Kariba (1080 MW), vodní elektrárna Kafue Gorge (980 MW) a menší vodní elektrárny Itezhi-Tezhi (120 MW) a Victoria Falls (108 MW). Přestože má Zambie vysoký vodní potenciál (odhaduje se 6000 MW), za posledních několik desetiletí nebyl postaven žádný významný hydroenergetický zdroj. Postaveno bylo několik desítek malých vodních elektráren (cca 80 MW), ty ale hrají pouze lokální roli. Zambie má významné ověřené zásoby uhlí, v současné době se uhlí těží a využívá pouze ve dvou lokalitách – v roce 2016 byla dokončena stavba uhelné elektrárny Maamba Collieries Thermal Plant s výkonem 300 MW. Zhruba 5% elektrické energie se vyrábí generátory (takto vyrobená elektřina je většinou spotřebována těžebními společnostmi). Energie z obnovitelných zdrojů zatím hraje podřadnou roli.

Zambie je silně závislá na dešťových srážkách. Výroba elektřiny a poptávka se vyrovnaly zhruba v letech 2014 – 2015. V současné době je kapacita místních elektráren zcela využita a prudce vzrostla závislost dodávek elektřiny na dešťových srážkách. V deštivých rocích vyrábí Zambie dostatečné množství elektrické energie (a je schopna případné přebytky vyvézt), v obdobích dlouhodobého sucha musí spotřebu omezovat a deficity kryje dovozem z Mosambiku či JAR. Výpadky proudu v obdobích sucha jsou časté a silně postihují ostatní odvětví průmyslu. Domácnosti i průmyslové podniky si proto musí vypomáhat generátory.

Celková výroba elektřiny (v roce 2016) dosáhla 11 700 GWh, spotřebovalo se cca 11 000 GWh – Zambie obsazuje 96. místo na světě. Stupeň elektrifikace země je velmi nízký. Přístup k elektřině má zhruba 25% obyvatel, existuje hluboká propast mezi městy a venkovem (ve městech má přístup k elektřině cca 40-50% obyvatel, na venkově pouhá 4%). Příčinou je velká rozloha země a nedostatek finančních prostředků na výstavbu rozvodných sítí. Budoucnost má výstavba solárních, větrných atd. elektráren.

Dominantním výrobcem elektrické energie je státní akciová společnost Zambia Electricity Supply Company Limited (ZESCO). ZESCO (buďto přímo nebo přes 100% vlastněné dceřinné společnosti) vlastní a operuje 9 vodních elektráren a 8

generátorových stanic, z nichž největší jsou přehrady Kafue Gorge, Kariba North a Victoria Falls. Přímý podíl ZESCO na výrobě elektrické energie je cca 70%. Druhou největší výrobní společností je Itezhi-Tezhi Corporation Limited (50:50% joint venture mezi Tata Power Company Limited a ZESCO Limited) s tržním podílem cca 13%. Třetím nejvýznamnějším výrobcem je od roku 2017 privátní Maamba Collieries Limited (dceřinná firma singapurské Nava Bharat Pte. Limited) s tržním podílem cca 10%. V Zambii existují další tři menší výrobní soukromé společnosti (Lusemfwá Hydropower Company, Zengamina Power Limited a Ndola Energy Company Limited). Dominantní společností (90%) je ZESCO, které vlastní a operuje transmisní a distribuční síť o délce 10 000 km. ZESCO rovněž vykupuje elektřinu od nezávislých výrobců, kterou pak dopravuje a distribuuje konečným zákazníkům. Monopol ZESCO narušuje soukromá společnost Copperbelt Energy Corporation, která zásobuje elektřinou důlní společnosti.

Zambijská přenosová soustava je propojena se sítí v Konžské demokratické republice, Zimbabwe, Botswaně Tanzanii, Namibii a Jižní Africe.

Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc:

Zambie je velkým příjemcem zahraniční rozvojové pomoci. OECD uvádí, že v roce 2016 dosáhla výše 962,6 mil. USD. Klíčovými donory jsou USA, EU, Velká Británie, Japonsko, Švédsko, Německo, AfDB, IMF a WB a agentury OSN. Zambie je prioritní zemí české zahraniční rozvojové pomoci.

Podkapitoly:

- 1.1. [Oficiální název státu, složení vlády](#)
- 1.2. [Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení \(vč. národnosti, náboženských skupin\)](#)
- 1.3. [Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let \(nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti\). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.](#)
- 1.4. [Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let](#)
- 1.5. [Platební bilance \(běžný, kapitálový, finanční účet\), devizové rezervy \(za posledních 5 let\), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)
- 1.6. [Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)
- 1.7. [Daňový systém](#)

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Název státu:

- Zambijská republika (Republic of Zambia)

Seznam členů zambijské vlády k 24. 1. 2018:

Prezident	Edgar Lungu, Mr.
Viceprezident	Inonge Wina, Mrs.
Ministr zemědělství	Dora Siliya, Mrs.
Ministr živočišné výroby a chovu ryb	Micheal Zondani Jay Katambo, Mr.

Ministr obchodu a průmyslu	Margaret Mhango Mwanakatwe, Mrs.
Ministr komunitního rozvoje a sociálních věcí	Emerine Kabanshi, Mrs.
Ministr obrany	Chama Davies, Mr.
Ministr základního a odborného školství	Dennis Musuku Wanchinga , Mr.
Ministr financí	Felix C. Mutati, Mr.
Ministr zahraničních věcí	Joseph Malanji, Mr.
Ministr pro rovné příležitosti	Victoria Kalima, Mrs.
Ministr zdravotnictví	Chitalu Chilufia
Ministr vnitra	Stephen Kampyongo, Mr.
Ministr informací a sdělovacích prostředků	Kampamba Chilumba, Mrs.
Ministr spravedlnosti	Given Lubinda, Mr.
Ministr práce a sociálního zabezpečení	Joyce Nonde Simukoko, Mrs.
Ministr půdy, přírodních zdrojů	Jean Kapata, Mrs.
Ministr místní samosprávy	Vincent Mwale, Mr.
Ministr hornictví a těžebního průmyslu	Christopher Bwalya Yaluma, Mr.
Ministr mládeže a sportu	Moses Mawere, Mr.
Ministryně turismu a kultury	Charles Romel Banda, Mr.
Ministr veřejných prací a zásobování	Mathew Nkhuwa, Mr.
Ministr pro tradiční vládcce	Lawrence John Sichalwe , Mr.
Ministr plánování rozvoje	Alexander Chiteme, Mr.
Ministr vysokého školství	Nkandu Luo, Mrs.

Ministr energetiky	David Mabumba, Mr.
Ministr spojů a dopravy	Brian Mushimba , Mr.
Ministr bytové výstavby a rozvoje infrastruktury	Ronald Kaoma Chitotela , Mr.
Ministr pro záležitosti prezidenta	Chomba Freedom Chikazwe , Mr.
Ministr náboženských záležitostí	Godfridah Nsenduluka Sumaili , Mrs.
Ministr životního prostředí	Lloyd Mulenga Kaziya , Mr.

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

- Počet obyvatel: 17,1 mil. obyvatel (2017)
- Hustota obyvatel na 1 km²: 22,7
- Průměrný roční přírůstek obyv: 2,93% (2017)
- Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 6,9 mil.

Demografické složení (2017):

- 0 - 14 let: 46,1%
- 15 - 54 let: 48,7%
- 55 let a výše: 5,2%

Národnostní složení:

Zambie je multietnický stát, ve kterém žije více než 70 národnostních skupin. Zambijské obyvatelstvo je tvořeno z 99,5 % původními africkými kmenovými skupinami, z nich nejvýznamnější jsou: Bemba 21%, Tonga 13.6%, Chewa 7.4%, Lozi 5.7%, Nsenga 5.3%, Tumbuka 4.4%, Ngoni 4%, Lala 3.1%, Kaonde 2.9%, Namwanga 2.8%, Lunda 2.6%, Mambwe 2.5%, Luvale 2.2%, Lamba 2.1%, Ushi 1.9%, Lenje 1.6%, Bisa 1.6%, Mbunda 1.2%. Ekonomicky významnými skupinami jsou Indové, Libanonci, Zimbabwané a Jihoafričané.

Náboženské složení:

- křesťané (velkou většinou protestanti, dále katolíci a příslušníci afrických křesťanských náboženství) 92%
- muslimové 3%
- ostatní 3% (buddhisté, hinduisté)
- místní náboženství 2%

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017*

HDP (v mld. USD) nominální	28,041	27,145	21,245	20,957	24,468
HDP (v mld. ZMW) nominální	151,331	167,053	183,381	216,098	232,951
HDP na obyvatele (v USD) v běžných cenách	1857	1729	1311	1262	1431
Růst reálného HDP (%)	5,1	4,7	2,9	3,6	3,8
Roční míra inflace (v %)	7,2	7,8	21,1	7,5	6,6
Roční míra nezaměstnanosti (v %) *)	13,3	N/A	N/A	N/A	7,5
Oficiální kurz (ZMK/USD)	5,51	6,39	10,98	9,92	9,95

Zdroj: EIU, * odhad

Vláda schválila pro roky 2017–2021 Sedmý národní rozvojový plán. Podle tohoto dokumentu, jehož hlavním mottem je diverzifikace, se Zambie orientuje na tři priority rozvoje: zemědělství, těžba nerostných surovin a turistika. Vysoký důraz je kladen na diverzifikaci ekonomiky a snížení jednostranné závislosti na vývozu mědi. Vláda slibuje rychlé budování nové infrastruktury, nových energetických zdrojů, výstavbu bytů, nemocnic, hloubení nových vrtů, rozvoj turistiky, zemědělsko-zpracovatelského průmyslu atd., to je ale úkol na dlouhá léta. Na ambiciózní plány ale v současné situaci nemá dostatek finančních prostředků, naopak realizaci většiny velkých projektů musela pozastavit (případně si na jejich realizaci za velmi neprůhledných podmínek půjčuje).

Návrh rozpočtu na rok 2017 počítal se zavedením úsporných opatření (zrušení dotací na elektřinu, pozastavení realizace velkých projektů, omezením počtu státních zaměstnanců, privatizací neefektivních státních podniků..), které měly stabilizovat státní finance. Návrh rozpočtu počítal s růstem HDP ve výši 3,4%, inflací ve výši max. 9%, fiskální deficit neměl přesáhnout 7% HDP. Příjmy státního rozpočtu měly dosáhnout 42,9 mld. ZMW (cca 4,3 mld. USD), výdaje státního rozpočtu měly dosáhnout 64,5 mld ZMW (6,5 mld.USD). Zatímco HDP v roce 2017 vzrostl o 3,8% a inflace se snížila na cca 6,8%, řadu dalších cílů se nepodařilo naplnit. Deficit státních financí činil 7,9%, státní dluh dále rostl, privatizace neefektivních podniků nabyla zahájena.

Velkým problémem se stává zadlužení vlády. Po téměř úplném oddlužení na začátku první dekády nového století se Zambie šplhá opět k nebezpečnému poměru zadlužení ve vztahu k HDP. Zambie vstoupila v jednání s IMF o poskytnutí půjčky ve výši cca 1,3 miliard USD na konsolidaci vládních a veřejných financí. IMF však došel ke zjištění, že míra zadlužení zambijské ekonomiky se v nadcházejících letech dále dramaticky zvětší (díky neprůhledným půjčkám na realizaci projektů

realizovaných čínskými firmami). IMF za těchto okolností schvalovací proces pozastavil a půjčka nebyla do konce roku 2017 poskytnuta.

Ekonomický výhled:

Makroekonomický výhled na rok 2018 je mírně optimistický. Zatímco příjmy státního rozpočtu budou díky vyšším cenám mědi lepší než v předchozích letech, prozatím slabý úhrn srážek by na druhé straně mohl vést k další neúrodě. Výdaje státního rozpočtu budou v roce 2018 navíc zatíženy vysokými splátkami dluhu zahraničním i domácím věřitelům. Vláda proto nebude mít mnoho prostředků, kterými by mohla růst HDP podpořit. Základním dlouhodobým ekonomickým cílem zůstane snížení závislosti ekonomiky na těžbě mědi. Prioritními oblastmi, jejichž rozvoj bude vláda podporovat, jsou těžba nerostných surovin, zemědělství (rostlinná, živočišná výroba i chov ryb) a zpracování místních zemědělských komodit. Země se do budoucna soustředí na zemědělskou velkovýrobu (ať už soukromou či družstevní), těžbu dalších nerostných surovin a turistický průmysl.

K hlavním cílům rozpočtu v roce 2018 patří konsolidace státních financí a to jak na příjmové, tak výdajové straně. Příjmovou stránku by měly vylepšit lepší výběr cel a daní a VAT a některé nové daně, vláda na druhé straně přijme opatření zaměřená na snížení mandatorních výdajů (v současné době činí 51 % všech výdajů státu), bude postupně odstraňovat dotace, sníží počet státních zaměstnanců. Růst HDP by měl dosáhnout 5 %, inflace by se měla pohybovat v rozmezí 6–8 %.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

% HDP	2013	2014	2015	2016	2017*
Příjmy	17,6	18,9	17,2	18,2	18,1
Výdaje	24,0	24,3	25,4	24,0	26,0
Saldo	-6,4	-5,4	-8,1	-5,7	-7,9

Zdroj: EIU, *odhad

Výdaje státního rozpočtu by v roce 2018 měly dosáhnout 71,66 mld. ZMW (1 USD = cca 10 ZMW). Příjmy státního rozpočtu by měly dosáhnout 49,09 mld. ZMW. Deficit státních financí by měl dosáhnout 22,58 mld. ZMW (6,8 % HDP) a měl by být financován kombinací darů mezinárodních donorů a půjček. Stát podpoří klíčové sektory ekonomiky: 25,9 mld. ZMW jsou alokovány na položku „obecné veřejné služby“, kam patří mj. splátky úroků domácího a zahraničního dluhu (14,2 mld ZMW). 11,56 mld. ZMW stát vydá na školství, 6,8 mld ZMW na zdravotnictví, 5,62 mld obdrží sektory vnitra a obrany (rychlý růst). Stát rovněž vydá 2,3 mld. na sociální zabezpečení.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

Zambie je stále ještě z velké míry závislá na vývozu mědi, příjmy na běžném účtu budou záviset na jejich cenách na světových trzích. Bilanci běžného účtu zhoršuje vysoká poptávka po zahraničním zboží a po službách zejména v těžebním

a stavebním sektoru.

(mil. USD)	2014	2015	2016	2017*
běžný účet	-401	-768	-929	-625
Kapitálový účet	202	81	55	59
Finanční účet	-353	707	338	735
Devizové rezervy	3078	2968	2353	2246
zahraniční dluh	7524	8743	9598	10 070

Zdroj: IMF, EIU, *odhad

Po téměř úplném oddlužení na začátku první dekády nového století se Zambie šplhá opět k nebezpečnému poměru zadlužení ve vztahu k HDP. Tempo zadlužování je velmi znepokojivé – od roku 2014 se podíl veřejného dluhu k HDP zvýšil z 36% na 64%. 60% dluhu přitom představuje zahraniční dluh, což místní ekonomiku činí vysoce zranitelnou a závislou na směnném kurzu. Vláda si extenzivně půjčuje prostředky na nové projekty, často však tyto projekty mají pochybné krytí. V posledních letech jsou u velkých projektů téměř výhradně čínské firmy, které mají financování zajištěno přes čínské banky. Zambie vstoupila v jednání s IMF o poskytnutí půjčky ve výši cca 1,3 miliard USD na konsolidaci vládních a veřejných financí. IMF však při posuzování stavu zambijské ekonomiky došel ke zjištění, že míra zadlužení zambijské ekonomiky se v nadcházejících letech dále dramaticky zvětší, neboť již jsou podepsány přísliby na budoucí projekty (což měla vláda při jednání s IMF zatajit), většina projektů zase ve spolupráci s čínskými firmami. IMF za těchto okolností schvalovací proces pozastavil a i přes optimistická prohlášení ministra financí Zambie Felixe Mutatiho nebyla půjčka do konce roku 2017 poskytnuta.

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Zambijský bankovní systém se rychle rozvíjí a poskytuje všechny běžné služby (akreditivy, krátkodobé půjčky, finanční transfery, spoření a výměnu peněz, kreditní a platební karty, rychle se rozvíjí internetové a mobilní bankovníctví atd.). Užívání kreditních karet při platbách v supermarketech, hotelech, zejména ve velkých městech je běžné.

Bankovní prostředí bylo v Zambii liberalizováno. Funkci bankovního dohledu a řízení monetární politiky má centrální banka – Bank of Zambia. Prováděcí předpis č. 33 k zákonu o Zambijské centrální bance ze dne 18. 5. 2012 nakazuje v domácím peněžním styku využívat pouze domácí měnu, a to pod hrozbou nezanedbatelných trestů odnětí svobody. Vláda zároveň dalším prováděcím předpisem nařídila všem zambijským vývozcům, aby k příjmu zahraničních plateb používali účty vedené u zambijských bank. Prováděcím předpisem (SI 32/2012) získalo ministerstvo financí pravomoc přímo monitorovat transakce všech vývozců a dovozců zboží a služeb o minimální hodnotě 10 000 USD. Hlavním deklarovaným smyslem těchto opatření je snížení daňových a celních úniků. Centrální banka v prosinci 2017 snížila základní úrokovou míru na 10,25%. Minimální kapitalizace bank (tzv. vlastní kapitál - Tier 1 capital) byla zvýšena z 10 mil. USD na 100 mil. USD.

V Zambii je v současnosti zaregistrováno následujících 20 komerčních bank:

Access Bank Zambia, Atlas Mara Bank Zambia, BancABC Zambia Limited, Bank of China (Zambia), Barclays Bank Zambia, Cavmont Capital Bank, Citibank Zambia,, Ecobank Zambia, Finance Bank Zambia, First Alliance Bank Zambia, First Capital Bank, Zambia, First National Bank Zambia, Indo-Zambia Bank, Intermarket Banking Corporation, International Commercial Bank Zambia, Investrust Bank, Stanbic Bank Zambia, Standard Chartered Bank, United Bank for Africa Zambia, Zambia National Commercial Bank

Dozor nad pojišťovnami je v Zambii v rukou Pensions and Insurance Authority. Na jejích webových stránkách je pravidelně aktualizován seznam autorizovaných zajišťoven a pojišťoven. V současné době jsou v Zambii zaregistrovány tři zajišťovny (největší jsou Zambian Reinsurance Company Ltd a Prima Reinsurance Plc) a 22 pojišťoven: Madison General Insurance Company Zambia Ltd, Madison Life Insurance Company Zambia Ltd, Diamond General Insurance Ltd, Goldman Insurance Ltd, African Life Assurance Company Ltd, Phoenix of Zambia Assurance Company (2009) Ltd, Professional Life Assurance Ltd, Professional Insurance Corporation Zambia Ltd, Mayfair Insurance Company Zambia Ltd, Advantage Insurance Ltd, Blue Assurance Services (Z) Ltd, Meanwood General Insurance Company Ltd, General Alliance Insurance (Z) Ltd, ZSIC Life Ltd, ZSIC General Insurance Ltd, Focus Insurance Company Ltd, NICO Insurance Zambia Ltd, African Grey Insurance Ltd, Hollard Life Assurance (z) Ltd, Hollard Insurance Zambia Ltd, Barclays Life Zambia Ltd, Metropolitan Life Zambia Ltd, A Plus General Insurance Ltd.

Podrobné informace viz: [BOZ](#); [PIA](#).

1.7 Daňový systém

Přímé daně:

Zdaňování příjmů právnických osob:

V Zambii jsou zdaňovány pouze tuzemské příjmy právnických osob

- standardní sazba 35 %
- firmy obchodované na lusacké burze 33 %
- Příjmy nad 250 000 ZMW v bankovním a telekomunikačním sektoru jsou zdaněny sazbou 40 %

Zvláštní sazby jsou uplatňovány pro zemědělce a výrobce potravin (10 %), vývozce tzv. netradičních komodit (15 %), obchodní aktivity spojené s charitativní činností (15 %) a výrobce chemických hnojiv (15 %). Speciální daňový režim existuje rovněž pro společnosti působící v těžbě nerostných surovin (30%). Společnosti operující v prioritních sektorech ekonomického rozvoje definovaných zákonem o Zambijské rozvojové agentuře (ZDA Act) z roku 2006, působící ve venkovských oblastech, zvláštních ekonomických zónách nebo průmyslových parcích a které investují více než 0,5 mil. USD jsou po dobu prvních pěti let osvobozeny od placení daní z dividend a rovněž daní z příjmu, po další tři roky jsou jim daně sníženy o 50 % a po následující dva roky jsou jim daně sníženy o 25 %. Mají nárok na bezcelní dovoz zařízení. (rozpočet na rok 2018 navrhuje tato zvýhodnění zrušit). Zaměstnavatel odvádí za zaměstnance 5% platu na penzijní pojištění a 5% na sociální pojištění. Viz [Investment Incentives](#).

Zdaňování příjmů fyzických osob:

Uplatňovány jsou progresivní sazby příjmů:

- do 39600 ZMW: 0 %

- 39601 - 49200 ZMW: 25%
- 49201 - 74400 ZMW: 30%
- výše: 37,5%

Další přímé daně:

- Daň z příjmu z licencí a manažerských a poradenských služeb 20 %
- Daň z nájmu: 10%
- Daň z dluhopisů: 15 %
- Licenční poplatky: 20%
- Daň z provize: 20 %
- Daň z převodu majetku: 5%
- Daň z dividend: 15%
- Daň z úroků: 15%

Nepřímé daně:**DPH:**

Standardní sazba DPH je 16 %. Osvobozeny jsou základní potraviny, dodávky pro zemědělství, zdravotnictví a školství, dále dopravní a vodohospodářské služby, prodej půdy, resp. obytných prostor.

Celní sazby:

Výše celních sazeb se pohybuje v rozmezí od 0 % do 25 % (podrobnosti uvádíme v kapitole 6.2)

Podrobné informace viz:

- [Doing Business Zambia](#)
- [KPMG Zambia](#)
- [Income Tax](#)
- [Legislation – Consolidated Act/](#)
- [Zambia – Corporate Other Taxes](#)

2. Zahraniční obchod a investice

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

mil. USD	2013	2014	2015	2016	2017*
Vývoz (fob)	10 843	10 220	7 362	6 514	8 092
Dovoz (fob)	-9 195	-8 595	-7 436	-6 539	-7 448
služby	-1 058	-794	-571	-508	-616
Obchodní bilance	1 648	1 625	-74	-25	645

Zdroj: EIU, *odhad

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Teritoriální struktura vývozu Zambie (2017):

- Švýcarsko 27%
- ČLR 27%
- Konžská demokratická republika 5,6%
- Jihoafrická republika 5%
- Indie 4,5%

Teritoriální struktura dovozu Zambie:

- Jihoafrická republika 33%
- Konžská demokratická republika 11%
- ČLR 8,8%
- Keňa 4,8%
- Indie 4,7%

Hlavním obchodním partnerem Zambie je dlouhodobě Švýcarsko, jehož firmy (předně Glencore International AG) řídí většinu exportů mědi, aniž by ale byla přesně známa konečná destinace těchto vývozu. Dlouhodobě ale posiluje i pozice dalších partnerů: ČLR, Jihoafrická republika, Konžská demokratická republika a Indie. Dalšími významnými obchodními partnery jsou Zimbabwe, Mauricius, Velká Británie, Spojené arabské emiráty, Kuvajt a Egypt.

V roce 2016 dovezly země EU28 ze Zambie zboží v hodnotě 434 mil. Euro, do Zambie vyvezly zboží za 351 mil. Euro. Největšími dovozci jsou Belgie a Itálie, největšími vývozci Velká Británie, Německo, Nizozemí a Švédsko.

2.3 Komoditní struktura

Hlavními vývozními komoditami Zambie jsou surová i zpracovaná měď (75% všech vývozů), kobalt, zlato, drahokamy, dále tabák, řezané květiny, kukuřice, dřevo a bavlna.

Hlavními dovozními komoditami Zambie jsou stroje a strojní zařízení, dopravní prostředky, stavební ocel, ropné produkty, hnojiva, potraviny a textilní výrobky.

Z EU Zambie dováží strojní zařízení a dopravní prostředky (asi dvě třetiny dovozů), hnojiva, stavební materiály a potraviny, do EU pak vyváží měď a další nerostné suroviny, tabák a řezané květiny.

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

Zambijská vláda začala zóny volného obchodu zřizovat díky japonské rozvojové asistenci v roce 2005. Existují zóny dvojího druhu:

- Multi-Facility Economic Zone, které jsou momentálně čtyři: Chambishi, Lusaka East, Lusaka South a Lumwana;
- Industrial Park, které jsou dva: Ndola a Roma

Investor ale může navrhnout vládě jakoukoliv jinou lokalitu. Činnost firem v těchto zónách (včetně definovaných úlev pro investory) se řídí zákonem ZDA Act No. 11 z roku 2006. Podrobnější informace jsou uvedeny na [Multifacility Economic Zone](#) a [Investment Incentives](#).

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

	2013	2014	2015	2016
FDI	2 100	1 489	1 583	469
celkové FDI	12 524	14 008	N/A	14 936

Zdroj: UNCTAD World Investment Report 2017, v mil. USD

Přímé zahraniční investice hrají v zambijské ekonomice klíčovou roli a v roce 2015 dosáhly téměř 1,6 mld. USD. V roce 2016 však došlo k velkému (70%) poklesu. Většina investic se soustředí do oblasti těžby a primárního zpracování nerostného bohatství, zejména mědi. Teritoriálně jsou tyto investice soustředěny především do oblasti tzv. Mědného pásu (Copperbelt). Sílí ale i příliv investic do průmyslu s vyšší přidanou hodnotou (např. polská firma URSUS hodlá v Zambii postavit montážní linku traktorů za 100 mil. USD), energetiky, zemědělství a výroby potravin a zejména služeb. Investoři působící v těchto segmentech jsou soustředěni v okolí hlavního města a podél dopravních koridorů Lusaka – Ndola a Lusaka – Livingstone. V těchto oblastech se nachází též většina investorů zaměřujících se na zemědělství a potravinářství.

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Zambie je zemí otevřenou zahraničním investicím, v rámci svých ekonomických reforem podporuje soukromé investice ve všech produktivních odvětvích vč. zemědělství, důlního průmyslu, průmyslové výroby, cestovního ruchu a výroby elektrické energie. Investice se řídí zejména zákonem o ZDA (2006) a obchodním zákoníkem (Companies Act, 1994). Vláda až na výjimky udržuje a podporuje politiku otevřené ekonomiky a volného trhu, tržní a investiční prostředí je liberalizované, zřízeny byly též zvláštní ekonomické zóny. Od přílivu zahraničních investic si i nynější vláda slibuje především zlepšení stavu infrastruktury, nárůst místní výroby a její produktivity, zvýšení a diverzifikaci vývozu, nahrazení dovážených výrobků místními a vytváření nových pracovních míst.

Vlastnická práva jsou chráněna zákonem, který zaručuje ochranu všem subjektům, a tato práva jsou v zásadě respektována. Vyvlastnění je podle zákona možné pouze z důvodu státního zájmu, musí být schváleno parlamentem a investor musí dostat odpovídající kompenzaci. Mezi zahraničními a domácími subjekty podle zákona není rozdíl. Pro zahraniční investory neexistují žádná omezení, zákazy nebo podmínky týkající se nutnosti vytvářet zisk, kupovat přednostně místní zboží, vyvážet určité procento produkce nebo nutnosti investovat do určité oblasti, časové omezení zahraničního podílu nebo povinného transferu technologií. Cizinci smí pronajmout půdu na 99 let.

Zahraniční i domácí společnosti mohou zakládat a vlastnit firmu, investoři mohou (se svolením investiční rady) firmu prodat, převést, mohou repatriovat příjmy a zisky. S výjimkou společností důležitých pro národní bezpečnost neexistuje žádné omezení podílu zahraničního subjektu. Článek 41 ústavy připouští vyvlastnění pouze v urgentním veřejném zájmu, ovšem za podmínky odpovídající kompenzace. V posledních letech nejsou známy případy vyvlastnění.

Zambie je třináctým největším africkým příjemcem přímých zahraničních investic. Jejich příliv zůstává tahounem hospodářského růstu. Ačkoliv se těžiště zambijské ekonomiky (i zahraničních investic) stále nachází v těžbě a vývozu surovin, přesouvá se postupně směrem ke komerčnímu zemědělství, průmyslu a službám.

Od roku 2007 je hlavním orgánem státní správy pro oblast zahraničních investic Zambia Development Agency (ZDA), kde je rovněž zřízen tzv. jednotné místo "one-stop-shop" kde zahraniční investor zařídí všechny formality spojené se založením firmy. Další informace na webu [ZDA](#).

Zambie v řadě ukazatelů (korupce, podnikatelské prostředí...) obsazuje jednu z nejvyšších příček v Africe. Země se přesto potýká s řadou problémů, které její ekonomický rozvoj brzdí – zejména vysokou závislostí na klimatických podmínkách a cenách těžených komodit na světových trzích, nedostatečnou infrastrukturou, nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil. Praktickými překážkami jsou stále špatná infrastruktura (zejména elektřina), vysoké dopravní náklady, negramotnost a nedostatek kvalifikovaných sil.

	rok	místo, index
TI index korupce	2016	87 (ze 176)
Ekonomická svoboda (Heritage)	2017	122 (ze 180)
World Bank Doing Business	2018	85 (ze 190)

ZDA na základě zákona z roku 2006 nabízí firmám operujícím v prioritních sektorech ekonomického rozvoje, ve

---

venkovských oblastech, zvláštních ekonomických zónách nebo průmyslových parcích a které investují více než 0,5 mil. USD následující investiční pobídky:

- Nulová daň ze zisku po dobu pěti let od uskutečnění investice;
- 50% snížení daně ze zisku v 6. až 8. roce od uskutečnění investice;
- 25% snížení daně ze zisku v 9. až 10. roce od uskutečnění investice;
- Pětileté osvobození od daně z dividend od prvního deklarovaného roku;
- Pětileté osvobození od cel na dovážené strojní vybavení a zařízení;
- 100 % odpisy hodnoty kapitálových výdajů na zdokonalení podnikové infrastruktury.

Ministr financí v návrhu rozpočtu na rok 2018 navrhuje tato zvýhodnění zrušit.

3. Vztahy země s EU

EU patří k nejvýznamnějším donorům rozvojové a humanitární pomoci Zambii a rovněž k důležitým obchodním partnerům.

Podkapitoly:

- 3.1. [Zastoupení EU v zemi](#)
- 3.2. [Obchodní vztahy země s EU](#)
- 3.3. [Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU](#)

3.1 Zastoupení EU v zemi

Delegation of the European Union to the Republic of Zambia and COMESA

Plot 4899, Los Angeles Boulevard, Longacres, P. O. Box 34871

Lusaka, Zambia

Telefon: +260 211255583

Fax: +260 211252336

E-mail: delegation-zambia@eeas.europa.eu

Web: https://eeas.europa.eu/delegations/zambia_en

3.2 Obchodní vztahy země s EU

EU jako celek představuje významného obchodního partnera Zambie. V roce 2016 dovezly země EU28 ze Zambie zboží v hodnotě 434 mil. Euro, do Zambie vyvezly zboží za 351 mil. Euro. Největšími dovozci jsou Belgie (drahokamy) a Itálie (hovězí kůže), největšími vývozci Velká Británie, Německo, Nizozemsko a Švédsko.

Zambie z EU dováží především strojírenské výrobky, dopravní prostředky, léky, hnojiva, chemikálie, elektrické přístroje a elektroniku a v menší míře též potraviny. Země EU naopak dováží měď v různém stádiu zušlechťení a zpracování, drahokamy, tabák, řezané květiny a potraviny.

Zambie má v rámci iniciativy „Everything but Arms“ výhodu bezcelního dovozu zboží na evropské trhy bez množstevního omezení. EU v rámci iniciativy „Aid for Trade“ podporuje ekonomické reformy a rozvoj obchodního a ekonomického know-how.

Zambie je v rostoucí míře cílem evropských investorů v oblasti těžby a zpracování mědi přírodních zdrojů, zemědělství a služeb. Díky svému členství v hlavních regionálních obchodních uskupení (SADC a COMESA) a otevřenému podnikatelskému prostředí je dobrou vstupní branou investorů na jihoafrické trhy.

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Pro léta 2014–2020 je v rámci 11. Evropského rozvojového fondu pro Zambii alokována částka 484 mil. EUR (tj. přibližně stejný objem jako v předchozím 10. EDF). Největší část těchto prostředků by měla putovat do sektoru energetiky (244 mil. EUR), dále zemědělství (110 mil. EUR) a na projekty podporující dobrou správu věcí veřejných (100 mil. EUR). Zbýlých 30 mil. EUR je vyhrazeno pro podpůrné mechanismy implementace EDF.

Další informace:

-
- [Development cooperation](#)
  - [Overview – Projects](#)
  - [Grants](#)

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Za hlavní překážku širší vzájemné ekonomické a obchodní spolupráce lze označit nízký zájem českých firem a pojistitelnost exportních úvěrů. Český vývozce se orientuje na jednorázové dodávky zboží, dlouhodobější obchodní vztahy se rozvíjí pouze v sektoru zemědělství.

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraniční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

	2013	2014	2015	2016	2017
Vývoz	4312	3731	4048	2480	1596
Dovoz	71	194	90	109	185
Obrat	4383	3925	4138	2589	1781
Saldo	4241	3537	3958	2371	1411

Zdroj: ČSÚ, v tis. USD

Bilance vzájemného česko-zambijského zahraničního obchodu je dlouhodobě aktivní.

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Vyvážíme stroje a součásti strojů pro automat. zprac. dat, telekomunikační zařízení, antény, paměťové jednotky, stroje textilní a kožedělné a jejich díly, traktory a zemědělské stroje, přístroje měřicí, kontrolní, analyzační, řídicí, zbraně a střelivo, výrobky živočišného původu pro reprodukci dobytka, pneumatiky atd.

Dovážíme elektrické transformátory (reexport).

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

ZÚ Lusaka neregistruje žádnou vzájemnou výměnu v oblasti služeb. Potenciální možnosti však existují zejména v oblasti cestovního ruchu.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

V Zambii existuje jedna česká investice: Chovatelské družstvo Impuls, resp. jeho místní joint-venture Breeding Impuls Zambia působí v oblasti inseminace skotu.

Firma Agriserve Zambia ve spolupráci s Mendelovou univerzitou v Brně provozuje zemědělskou farmu „Czech Farm of Excellence“, která se vedle ekologického zemědělství rovněž zaměřuje na vzdělávání místních farmářů.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

- Smlouva mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o vzájemném vydávání zločinců změněná Protokolem podepsaným v Londýně dne 4. června 1926, č. 211/1926 Sb., 22/1928 Sb., 73/1928 Sb., 56/1929 Sb., 166/1932 Sb., 212/1934 Sb., 25/1935 Sb.
- Smlouva mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských, v Londýně, 11.11.1924, č. 70/1926 Sb., 123/1926 Sb., 60/1927 Sb., 140/1927 Sb., 12/1929 Sb., 204/1930 Sb., 47/1931 Sb., 107/1931 Sb., 146/1931 Sb., 28/1932 Sb.
- Dodatková úmluva o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska, Praha, 15. 2. 1935, č. 178/1935 Sb., 218/1935 Sb., 8/1936 Sb., 47/1936 Sb., 64/1936 Sb., 117/1936 Sb., 350/1936 Sb., 78/1937 Sb., 152/1938 Sb., 156/1938 Sb.
- Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Zambijské republiky (Praha, 28. 8. 1980), 54/1983 Sb.
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Zambijské republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd (Praha, 18. 6. 1987) 48/1989 Sb., 52/2006 Sb.m.s.

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

Zambie se stala od roku 2018 jednou z prioritních zemí české ZRS. Spolupráce se zaměří zejména na sektor zemědělství.

Kromě „velkých“ projektů v gesci České rozvojové agentury realizuje Zastupitelský úřad ČR v Lusace každý rok tzv. „malé lokální projekty“. V roce 2017 byla takto postavena a vybavena knihovna ve škole v Kanyama (Západní provincie).

Česká republika každoročně zambijským občanům nabízí vysokoškolská stipendia (v posledních letech každoročně čtyři místa).

Bližší viz [Czech Aid](#).

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitost
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 1107 - Slad i pražený
	HS 1210 - Šišťice chmelové, čerstvé, sušené apod lupulin
	HS 2203 - Pivo ze sladu
	HS 2916 - Kyseliny monokorboxylové acyklické nenasycené
	HS 3917 - Trouby trubky hadice příslušenství z plastů
	HS 8413 - Čerpadla i se zař měřícím zdviže na kapaliny
	HS 8432 - Stroje nářadí pro zemědělství lesnictví ap
	HS 8434 - Stroje přístroje dojící mlékárenské
	HS 8438 - Stroje pro prům přípravu výrobu potravin aj
	HS 8706 - Chassis traktorů
	HS 8707 - Karosérie vozidel motor traktorů vč kabin
	HS 8708 - Části, součásti a příslušenství motor. vozidel čísel 8701 až 8705

Stavební průmysl	HS 3925 - Výrobky stavební z plastů jn
	HS 8210 - Zařízení mechanická ručně poháněná do 10 kg
	HS 8428 - Zařízení ost zdvihací nakládací manipulační
	HS 8429 - Buldozery srovnávače rypadla apod s pohonem
	HS 6815 - Výrobky z kamene aj hmot nerostných jn
	HS 6910 - Výlevky umyvadla vany bidety apod keramické
	HS 7004 - Sklo ploché tažené foukané jinak nezpracované
	HS 7007 - Sklo bezpečnostní tvrzené vrstvené
	HS 7213 - Tyče pruty z železa oceli neleg válc za tepla
	HS 7214 - Tyče pruty jiné z železa oceli nelegované
	HS 7215 - Tyče pruty ostatní z železa oceli nelegované
	HS 7217 - Dráty z železa oceli nelegované
	HS 7302 - Materiál pro stavbu tratí železnič tramvaj
	HS 7305 - Trouby trubky z železa oceli nad 406,4 mm
	HS 7310 - Cisterny sudy kádě ap z železa oceli do 300 l
	HS 7326 - Výrobky ostatní z železa oceli
HS 7616 - Výrobky ostatní z hliníku	

Energetický průmysl	HS 8406 - Turbiny na páru vodní nebo jinou
	HS 8410 - Turbiny kola vodní regulátory
	HS 8502 - Soustrojí generátorová elektr měniče rotační
	HS 8532 - Kondenzátory elektr pevné otočné dolaďovací
	HS 8533 - Odpory elektrické ne odpory topné
	HS 8535 - Zařízení el,k ochraně,spínání el,obvodů,>1000V

Podkapitoly:

5.1. [Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty](#)

5.2. [Kalendář akcí](#)

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Důlní, těžební a ropný průmysl

Těžební průmysl (zejména těžba mědi) i přes určitý útlum zůstane ještě několik desítek let nejdůležitějším odvětvím místního hospodářství a tvoří až 75% exportních příjmů země. Na těžbě mědi byla a je zambijská ekonomika tradičně závislá, ložiska mědi se ale postupně vyčerpávají. Postupně se těžba soustředí na jiné minerály (nikl, kobalt, mangan, zlato...). Perspektivní trh najdou všechny těžební, přepravní stroje, stroje na zpracování rud, zařízení sléváren (zejména mědi) a rovněž všechny chemikálie využitelné při extrakci minerálů a zpracování rud.

Energetický průmysl

Velká většina elektrická energie v Zambii pochází z vodních zdrojů (86 %). Zambie prodělávala v minulých 15 letech silný ekonomický i demografický růst, poptávka po elektrické energii rychle roste. V současné době je kapacita místních elektráren zcela využitá a prudce vzrostla závislost dodávek elektřiny na dešťových srážkách. Instalovaná kapacita 2826 MW je nedostatečná. Výpadky proudu v obdobích sucha jsou časté a silně postihují ostatní odvětví průmyslu. Domácnosti i průmyslové podniky si proto musí vypomáhat generátory. Existuje vysoká poptávka po generátorech jak v soukromých domech a veřejných budovách, tak i výrobě. Uplatnění najdou i zařízení na výrobu el. energie z obnovitelných zdrojů (např. malé vodní elektrárny, domácí solární ohřivače a solární elektrárny), včetně zapojení off-grid.

Kovozpracovatelský průmysl

V souvislosti se stavebním boomem zaznamenává rychlý růst dovoz konstrukcí a částí ze železa a oceli (stavební ocel). Tento trend bude pokračovat i v blízké budoucnosti.

Plasty a gumárenský průmysl

Potřeba importu plastových komponentů ve stavebnictví roste a tato tendence. Dále s rostoucím podílem automobilové dopravy roste i poptávka po pneumatikách.

Stavební průmysl

Na tvorbě HDP se podílí cca 15 %. Přestože vláda musela díky nedostatku financí pozastavit realizaci velkých infrastrukturních projektů, stavebnictví zůstane v následujícím období významným zdrojem ekonomického růstu Zambie. Zambijská poptávka po stavebních strojích a stavebních komponentech v posledních letech rychle rostla. Zahraniční konkurence však na trhu již nejen dlouho působí, začíná sem přenášet i část výrobních kapacit.

Zemědělský a potravinářský průmysl

Zambie má rozsáhlé plochy dosud neobdělané zemědělské půdy, značné zdroje podzemní vody a příznivé klima. Problém zambijského zemědělství je v jeho jednostranné orientaci na pěstování kukuřice a dále se toto odvětví potýká s obrovským technickým poddimenzováním. Diverzifikace a intenzifikace zemědělství a přechod od samozásobitelství k modernějším metodám pěstování plodin a chovu zvířat zůstane dlouhodobě základní prioritou strategie rozvoje Zambijské republiky. Zpracování surovin a výroba potravin bude i nadále jednou z nejvyšších priorit vlády. S růstem zambijského zemědělství souvisí i rychle stoupající poptávka po zemědělské technice. Obdobně se vyvíjí poptávka po strojích a nářadí pro zemědělství, zavlažovacích systémech a průmyslových hnojivech. Vysoký potenciál existuje v chovatelském sektoru, konkrétně v oblasti umělé inseminace hospodářských zvířat. Díky kvalitnímu českému referenčnímu projektu existuje další prostor pro dodávky české laboratorní techniky a dalšího přístrojového vybavení a spotřebního materiálu spojeného s umělou inseminací dobytka. Další perspektivní oblastí je průmyslový chov a následně zpracování sladkovodních ryb.

Letecký průmysl

Zambie je relativně velká země, malá soukromá letadla se užívají pro dopravu turistů do národních parků i na zemědělské farmy.

Zábava a volný čas

Turistika je jednou z priorit 7. rozvojového plánu - jako oblast podnikání je zcela nerozvinutá, přitom potenciál v této oblasti existuje velký. Zambie však potřebuje značné investice do budování základní infrastruktury, jako jsou přístupové cesty k národním parkům, jakož i do budování turistické infrastruktury v parcích.

Další oborové příležitosti pro všechny země naleznete v Mapě oborových příležitostí na portálu BusinessInfo.cz (www.businessinfo.cz/mop).

5.2 Kalendář akcí

V Zambii se každoročně konají následující výstavy a veletrhy:

- [Zambia Agriculture and Commercial Show](#) – srpen, Lusaka
- [Zambia International Trade Fair](#) – červen, Ndola
- [Agritech Expo Zambia](#) – duben, Chisamba
-

[Copperbelt Mining, Agriculture, and Commercial Show](#) – květen, Kitwe

- [Zambia International Mining and Energy Conference & Exhibition](#) – červen, Lusaka
- [Zambia International Building, Construction and Interiors Exhibition](#) – červen, Lusaka
- [Zambia International Property Expo](#) – květen, Lusaka

Čeští vystavovatelé se tradičně účastní zemědělského veletrhu v Chisambě, který se letos bude konat ve dnech 12. – 14. 4. 2018.

Další informace viz:

- Tradeindia.com
- [Trade Shows Zambia.html](#)

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Zambijský trh je relativně malý a kupní síla většiny obyvatel mimo městské aglomerace velmi nízká. Vývozce by se měl orientovat na celou oblast SADECU nebo COMESA. České zboží se na trhu setká s velmi silnou jihoafrickou konkurencí a rychle rostoucími dovozy levného čínského zboží.

Podkapitoly:

- 6.1. [Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej](#)
- 6.2. [Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu](#)
- 6.3. [Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku](#)
- 6.4. [Požadavky na propagaci, marketing, reklamu \(využití HSP\), významné veletrhy a výstavy v teritoriu](#)
- 6.5. [Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)
- 6.6. [Trh veřejných zakázek](#)
- 6.7. [Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka](#)
- 6.8. [Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk\(y\), státní svátky, pracovní a prodejní doba](#)
- 6.9. [Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria \(oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince\)](#)
- 6.10. [Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR](#)
- 6.11. [Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU](#)

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Situace v Zambii je pro české vývozce komplikovaná z mnoha důvodů. Vedle faktorů, působících v řadě zemí oblasti (nízká kupní síla většiny obyvatel, geografická vzdálenost, pracnost případu, byrokracie, nedůvěra v serióznost partnera atp.) existují i specifické faktory jako např. orientace na tradiční (především jihoafrické) dodavatele a neexistence smluvní základny. Limitujícím faktorem pro vývozce je však nízká koupěschopnost většiny obyvatel.

V Zambii neexistují žádné překážky přímému prodeji, rychle se rozvíjí e-commerce. Přesto je z dlouhodobého hlediska výhodnější navázat vztah s místním (případně jihoafrickým) spolehlivým partnerem (dovozcem, distributorem, zástupcem). Velmi rozšířenou formou vstupu zahraničních firem na místní trh je i Joint Venture se zambijským partnerem, rozvíjí se rovněž franchising (hotelové služby, reštaurační služby, výroba nápojů, turistika...). V každém případě hrají v obchodním styku v Zambii důležitou roli osobní známosti - přímý osobní styk s klientem (dovozcem, distributorem) je proto základním předpokladem prodejního úspěchu.

Distribuci zboží v Zambii ztěžuje obtížná dopravní dostupnost řady míst mimo větší města. Zboží je do Zambie většinou dováženo nákladními auty přes přístav v Durbanu a Port Elisabeth (JAR), méně Beira a Nacala (Mosambik), Dar es Salaam (Tanzanie) nebo Walvis Bay (Namibie). Doprava z přístavu může trvat i několik týdnů.

Spotřební zboží lze na místním trhu uplatnit prostřednictvím distributorů a velkoobchodů, které mají kvalitní distribuční kanály pro místní maloobchodní (většinou jihoafrické) řetězce (Shoprite, Spar, Pick n' Pay, Woolworth...). Základním kritériem většiny potenciálních distributorů je cena, která musí i po započítání nákladů na dopravu a vyšších cel alespoň odpovídat jihoafrické konkurenci.

U dodávek strojů a složitějších zařízení zákazník očekává dostatečnou zásobu náhradních dílů a servis. Významným faktorem zůstává cena výrobku a kvalita záručních a pozáručních služeb.

Propagační materiály je nutno nabízet zásadně v anglické jazykové verzi. Místní zástupci kladou důraz na ochotu nových dovozců investovat do marketingu. V roce 2017 byl spuštěn speciální B2B portál, který si klade za cíl postupně vytvořit

databázi vývozců a dovozců do Zambie (a tyto subjekty propojit). [Další informace](#).

6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Vzhledem k tomu, že jde o zemi bez přístupu k moři, je dovoz zboží do země logisticky poměrně složitý a dlouhý proces. Zdlouhavé celní řízení zvyšuje náklady na uskladnění zboží, korupce zvyšuje finanční náročnost obchodních operací, časová náročnost spojená s vyřizováním celních formalit je vysoká. Český vývozce musí dovozci dodat fakturu, které musí obsahovat jména dodavatele a příjemce zboží, název zboží, jednotkovou a celkovou cenu a údaje o množství. Dále je třeba dokládat osvědčení o původu zboží, lodní nákladový list (Bill of Lading) nebo letecký nákladový list (Air Waybill), balící listy (Packing List). Pro statistické účely je vyplňován formulář Import Declaration Form. Dovozece rovněž vyplňuje formulář Zambia Revenue Authority (ZRA) form CE 20. Dovážené léky a potraviny musí mít návod na užití v angličtině, kde je přesné složení všech ingrediencí a vyznačena doba trvanlivosti (léky musí uvádět i dávkování a varování před nežádoucími účinky).

Výběrem cel a dalších daní je pověřen Zambijský finanční úřad – Zambia Revenue Authority (ZRA). Ten kromě toho vydává i licence pro výrobní podniky osvobozené od některé z forem cel či daní, pro celní sklady a další regulace týkající se dovozu a vývozu zboží. Verdikty ZRA je možno rozporovat prostřednictvím Revenue Appeals Tribunal. Příslušným zákonem, řídícím výběr daní a cel je Customs and Excise Act.

Podle výše zmíněného zákona musí být veškeré dovozy deklarovány v bodě přechodu hranic, a to s výjimkou subjektů, kterým byla ze strany ZRA udělena licence k celní deklaraci. ZRA používá pro celní deklaraci systém ASYCUDA z dílny UNCTAD. Za příjem a zpracování celních dokumentů (formulář CE 20) a další podklady se platí správní poplatek (jednak pro zanesení do systému ASYCUDA, jednak za zpracování údajů z formuláře). Přestože ZRA uvádí, že standardní doba stanovení cla v případech, kdy je veškerá dokumentace uspokojivě připravena a kdy se jedná o pověřeného dovozce hradícího cla prostřednictvím zvláštního bankovního účtu, nepřesáhne 8 hodin, zkušenosti ukazují na výrazně delší čekací lhůty.

ZRA standardně uplatňuje k určení výše cla metodu CIF (Cost, Insurance and Freight). Při porovnávání deklarované hodnoty zboží s podobnými importními případy ale může docházet ze strany celní správy ke komplikacím.

Celní tarify jsou rozděleny do tří kategorií. Do první patří suroviny a výrobní prostředky zatížené dovozním clem 0% - 5 %, do druhé spadají polotovary (clo 15 %) a do třetí pak hotové výrobky zatížené clem 25 %. Speciální cla (excise duty až 125%) jsou uplatňovány u dovozu „luxusního“ zboží, např. alkoholických nápojů. Zvýhodněné tarify jsou naopak uplatňovány na zboží mající původ ve Společném trhu východní a jižní Afriky (Common Market of Eastern and Southern Africa – COMESA) a v Jihoafrickém rozvojovém společenství (Southern African Development Community – SADC). Od cla jsou osvobozeny dovozy léků, veterinárních léčiv a zboží, vybavení nemocnic, počítačové součástky, hnojiva a osivo, strojní zařízení pro těžební průmysl, zemědělství a chov ryb a solární energetiku. Další redukce cel jsou možné u některých investičních celků a zařízení a na většinu materiálů a surovin, používaných místním zpracovatelským průmyslem. Zvýhodněné sazby mohou získat rovněž noví investoři operující v prioritních sektorech ekonomického rozvoje definovaných [Zákonem o Zambijské rozvojové agentuře \(ZDA Act\) z roku 2006](#). Vybrané položky vyráběné v Zambii, jako jsou např. mýdla a rostlinné oleje na vaření, cement... podléhají zvláštním ochranným celním sazbám. Při dovozu zboží, které na vnitřním trhu podléhá VAT, je tato nepřímá daň rovněž vybírána na hranicích.

Kromě ochrany domácích výrobců celními sazbami je dovážené zboží předmětem dalších administrativních, fytosanitárních a jiných překážek. Administrativní překážky jsou často zdůvodňovány nároky na ochranu spotřebitelů. Nejvíce se to týká dovozů kukuřice a z ní odvozených produktů, ovoce a zeleniny, drůbeže, mléka a mléčných produktů. Dále jsou často různými způsoby omezovány dovozy dětského sušeného mléka, mořských plodů a ryb.

Nemalou zátěží pro dovozce jsou i korupční praktiky například na straně dopravní policie. Zvláštní certifikace je požadována pro dovozy masa a masných výrobků (Veterinární služba), rostlin, rostlinných výrobků a osiva (Mount Makulu Research Station), potravin a léků (Ministerstvo zdravotnictví and Úřad pro kontrolu léčiv) a střeliva a zbraní (Zambijská policie). Zakázán je dovoz pornografického zboží nebo zboží ohrožujícího veřejné mravy, zboží vyrobené vězni, objektů pocházejících z divokých zvířat chráněných CITES (např. slonoviny).

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Nový investor by měl v první řadě kontaktovat tzv. jednotné místo (One Stop Shop) při Zambia Development Agency, které by mělo vyřídit všechny formality, licence a povolení spojené se založením firmy. K registraci podniku se vyplňuje speciální formulář (Form 46), žadatel musí doložit ověřenou kopii zahraniční registrace (Certificate of Incorporation), dále se přikládá společenská smlouva, stanovy (musí mj. obsahovat přesné jméno a sídlo firmy, právní formu, základní kapitál, datum založení, jména všech statutárních zástupců) a kopie dokladů řídících pracovníků. Dalším krokem k založení společnosti je registrace jména a následně společnosti či pobočky v obchodním registru Patents and Companies Registration Agency (PACRA). Dále se vyžaduje registrace plátce daní na Zambia Revenue Authority a pro účely sociálního zabezpečení na National Pension Scheme Authority.

Byla zrušena povinnost minimálního kapitálu společnosti. Nově založený podnik/kancelář.. by měl mít minimálně jednočlenný místní management, minimálně jeden člen vedení musí být rezident v Zambii. Joint-Venture je preferovanou (a nejrozšířenější) formou společnosti. se zahraniční účasti.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Propagační, marketingový a reklamní trh je vcelku dobře rozvinutý a metody se v zásadě neliší od evropských. Běžnými způsoby jsou inzeráty v tisku a odborných časopisech, velkoplošné billboardy, reklamní spoty v televizi či rádiu. Lze využít všech hromadných sdělovacích prostředků. Tištěnými médii s největším dosahem jsou: Daily Mail, The Mast, Times of Zambia, Lusaka Times, atd.. Původní monopol státní televize a rozhlasu ZNBC, které vysílají reklamní spoty, je postupně omezován vydáváním licencí pro soukromé stanice např. City Channel Cable Network Television, Prime Television a Echo Television a několika FM rádiím. Inzerce v místních rádiových stanicích má velký dopad zejména ve venkovských oblastech.

Nová média, včetně sociálních sítí, hrají zatím v Zambii v marketingu omezenou roli. Přesto i v této oblasti dochází k velmi rychlým změnám a šíření internetu nabralo v posledních letech na rychlosti. Více než 3/4 obyvatel má nyní přístup k mobilním telekomunikačním prostředkům, cca 30 % k internetu, kde firmy běžně inzerují. Mobilní datové služby na bázi 3G byly na trh uvedeny v roce 2011, k dispozici je nyní i připojení pomocí technologie WiMAX. Od poloviny roku 2014 jsou k dispozici mobilní datové přenosy prostřednictvím technologie LTE (4G).

Vzhledem k minimálnímu povědomí zambijských spotřebitelů o českých výrobcích je potřeba efektivního marketingu velmi vysoká, v opačném případě se čeští vývozci nemohou prosadit vůči již existující jihoafrické i evropské, americké a asijské konkurenci.

Nejvýznamnější veletrhy a výstavy jsou zmíněny v kapitole 5.2. České firmy již pravidelně účastní zemědělského veletrhu v Chisambě, který se letos bude konat 12.–14. 4. 2018.

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Práva musí být registrována v místě a vynucována podle místních zákonů. Majitel patentu, ochranné známky, copyrightu atd. by je tedy měl v Zambii registrovat (registračním úřadem je Ministerstvo obchodu a průmyslu a Patents and Company Registration Office - PACRA).

Zambie je signatářem většiny mezinárodních úmluv a protokolů zaměřených na ochranu duševního vlastnictví, včetně Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl, a Pařížské úmluvy o ochraně průmyslových práv. Jako člen WTO je Zambie signatářem dohody TRIPS. Zambie je rovněž členskou zemí WIPO (World Intellectual Property Organization). Ochrana duševního vlastnictví je dále zohledněna v zambijské ústavě i šestnácti zákonech (mj. Copyright and Performance Rights Act z roku 2010, Registered Designs Act z roku 1994, Patents Act z roku 1987 aj.).

V praxi však implementace mezinárodních závazků i vlastní legislativy není na dostatečné úrovni. Prodej pirátských hudebních nahrávek, filmů, počítačového softwaru ale i léků, náhradních dílů, nápojů atd. je velmi rozšířený a vláda nemá kapacity ho potlačit. Místní soudy navíc řeší spory týkající se duševního vlastnictví pomalu a nemají dostatek zkušeností.

6.6 Trh veřejných zakázek

Zambijská správa veřejných zakázek (Zambia Public Procurement Authority) publikuje veškeré státní zakázky a tendry v hodnotě nad 80000 USD, v rostoucí míře přitom využívá webové stránky www.zppa.org.zm. V roce 2015 byl spuštěn elektronický systém veřejných zakázek (E-GP system), který má mj. usnadnit účast zahraničních subjektů v tendrech. Informace o vypsání tendrech nicméně nadále zůstává dostupná pouze v tištěném tisku. Velké zakázky jsou navíc velmi často zadávány přímo bez výběrového řízení. Zambijská vláda se verbálně snaží systém zadávání veřejných zakázek zprůhlednit, korupce ale v této oblasti v posledních letech velmi rychle roste. Prakticky všechny velké projekty realizují bez výběrového řízení čínské firmy, které kontrakt získaly za velmi neprůhledných podmínek.

Uspěť lze v případě menších zakázek – ale i zde je potřeba dlouhodobě sledovat situaci. To bez stálé přítomnosti na místním trhu není prakticky možné. Další informace o veřejných zakázkách viz: www.mpoto.info.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

Zambie je členem Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA), přistoupila k Mezinárodní konvenci o urovnávání investičních sporů (ICSID) z roku 1965, k Newyorské konvenci o uznávání a provádění zahraničních arbitrážních rozhodnutí z roku 1958. Na základě zákona Foreign Judgments (Reciprocal Enforcement) Act jsou v Zambii uznávány rozhodnutí cizích soudů na základě reciprocity. Zákon o investicích stanovuje, že poškozená strana by nejprve měla vést soudní spor u Zambian High Court, pokud neuspěje, může spor řešit v zahraničí. Rozhodnutí tohoto soudu pak Zambie uzná.

Arbitráž se řídí zákonem Zambian Arbitration Act č. 19 z roku 2000. Arbitráž je možné vést i v zahraničí, rozhodnutí je v Zambii uznáváno. S řešením sporů jsou obvykle spojeny vysoké náklady, zásadně se proto doporučuje (pokud je to možné) řešení sporu dohodou a mimosoudním vyrovnáním. Soudy jsou sice vcelku objektivní, jejich rozhodování je ale pomalé, náklady na právní zastoupení vysoké.

Jako všude na světě má dobře sepsaná obchodní smlouva (nejlépe místním právníkem) zásadní důležitost pro předcházení a řešení obchodních sporů. Je vždy třeba důkladně prověřit budoucího obchodního partnera, se kterým smlouvu uzavíráme (due diligence), nejlépe pomocí profesních komor, specializovaných konzultantů či obchodních

právníků.

Zambijské firmy velmi obtížně získávají importní úvěr, požadují často, aby zahraniční dovozce mj. poskytl na vyvážené zboží kredit. Vývozci musí být v tomto případě maximálně opatrní. Zpoždění plateb je obvyklé zejména u státních organizací. Nejobvyklejší praxí je platba předem (při nižších objemech) nebo neodvolatelný akreditiv. Při opakovaných dodávkách a dobré znalosti obchodního partnera lze přistoupit i na platbu po dodávce zboží. Vymáhat dluhy lze pomocí několika profesních firem, např. Zambia Attorney Collection, Inc., Bulwark Debt Collection Agency, a Incasso Partners.

Zambie je stabilní zemí a až na krátká období před a po volbách nepředstavuje politická situace pro investory vysoký risk. Ekonomické riziko pro investory představují vysoce úročený přístup k místnímu financování, komplikované daňové, environmentální a pracovní předpisy umožňující za každý malý nedostatek vysoké pokuty, korupce, inflace, slabá pracovní morálka zaměstnanců, nedostatek místních kvalifikovaných pracovníků, velmi ochranný zákoník práce, nedostatek elektřiny v suchém období atd. Úvěrový rating Zambie je dle agentury Moody's B3 s výhledem stabilním, podobně dle SP je rating B s výhledem stabilním.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Při plánování obchodního jednání je třeba vzít v úvahu nedochvilnost. Jednání jsou často odkládána, při přípravě doby jednání je zpravidla nutné plánovat rezervu. Ve zvyklostech a ve způsobu jednání je dosud stále cítit přežívající britský vliv. Běžné obchodní zdvořilosti jsou v obchodních kontaktech dodržovány a obchodníci by na obchodní jednání měli přicházet vždy v obleku a kravatě (vzhledem ke klimatu se doporučují lehké materiály), konzervativní oblékání se doporučuje i ženám. Obchodní atmosféra však bývá všeobecně méně formální než v mnoha zemích EU. Úřady jsou funkční, nicméně rozhodovací procesy státních institucí jsou zdlouhavé. Je lépe se zdržet kritiky politického systému nebo fungování úřadů.

Oficiálním jazykem země je angličtina, ale v Zambii se hovoří dalšími cca 70 jazyky, z nich většina patří do jazykové skupiny bantu. Sedm z nich (bemba, lozi, lunda, kaonda, luvale, tonga a nyanya) je využíváno i pro vzdělávací a administrativní účely.

Oficiální měnou je zambijská kwacha, dělí se na 100 ngwee. Průměrný kurz 2017: 1 USD = 9,52 KW, (k 31. 1. 2018 je kurz 1 USD = 9,9 KW). V zahraničním obchodě jsou nejčastěji používanými měnami jihoafrický rand a USD. Na zambijském vnitřním trhu se cizí měny nepoužívají.

Oficiální státní svátky:

- leden - Nový rok
- březen MDŽ
- březen Den mládeže
- Velikonoční pátek, pondělí (pohyblivé)
- květen - Svátek práce
- květen - Africa Day (Den Afriky)
- první pondělí v červenci - Heroes' Day (Den hrdinů)
- první úterý v červenci - Unity Day (Den jednoty)
- první pondělí v srpnu - Den zemědělců
- říjen - National Day of Prayers, Fasting and Reconciliation (Den modliteb)

- říjen - Den nezávislosti
- prosinec - Christmas Day (1. svátek vánoční)
- prosinec - Boxing Day (2. svátek vánoční)

Obvyklá pracovní a prodejní doba:

Pracovní doba úřadů je zpravidla v období pondělí – pátek od 8:00 do 13:00 a od 14:00 do 17:00. Banky mají otevřeno pondělí – pátek od 8.30 – 15.30 některé i v sobotu od 8.30 – 11.00.

Obchody mají otevřeno ve všední dny od 8.30 – 18.00. O sobotách (která je pracovním dnem) pak od 8:30 do 12:00. Supermarkety mají otevřeno každý den do 20:00. Úřední doby a otevírací doby obchodů se však mohou lišit podle lokalit i podle praktických okolností (typicky jsou zkracovány např. v případě odstávek elektrické energie).

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Dokumenty:

Cestovatel musí mít cestovní pas, platný alespoň šest měsíců po datu plánovaného odjezdu ze země, v pase by měly být minimálně dvě volné stránky. Rodiče cestující s dětmi mohou být vyzváni k předložení jejichrodných listů. V případě, že přijíždí do Zambie ze země s epidemickým výskytem žluté zimnice, může být vyžadován mezinárodní očkovací průkaz s platnou vakcinací proti této nemoci. Tentýž doklad vyžadují např. i imigrační orgány Jihoafrické republiky u všech osob, které podle záznamů v cestovním dokladu v minulosti navštívily Zambii.

Víza - režim vstupu:

Občané České republiky si mohou vízum předem vyřídit na zastupitelském úřadě Zambie. Turistická víza pro jeden vstup lze rovněž získat na kterémkoliv hraničním přechodu či na mezinárodním letišti (ČR patří mezi země zařazené na tzv. Appendix B). V tomto případě je však striktně vyžadována platba za vízum v USD (doporučuje se mít připravenou přesnou částku). Víza jsou udělována maximálně na 90 dnů, již po 30 dnech je ovšem nutné požádat místní cizineckou policii o prodloužení pobytu. K žádosti o zambijské vízum je třeba vyplnit formulář a přiložit dvě fotografie.

Poplatky za víza:

- vízum pro jeden vstup 50 USD
- vízum pro více vstupů 80 USD
- jednodenní vízum 30 USD

Na vybraných přechodech (včetně mezinárodních letišť v Lusace a Livingstonu) probíhá pilotní projekt výdeje jednotného víza za 50 USD opravňujícího návštěvu Zambie i Zimbabwe (tzv. Univisa). Praktických zkušeností s tímto postupem je však zatím málo.

Pro jakýkoliv pracovní pobyt (tj. i dobrovolnickou, nevydělečnou činnost) je nutné disponovat pracovním povolením (viz [Zambia Immigration](#)).

Diplomatické a konzulární vztahy s ČR pokrývá Velvyslanectví Zambie v Berlíně, kde je nutno žádat o víza za jiným než turistickým účelem:

Embassy of the Republic of Zambia
Axel-Springer Strasse 54 A
10117 Berlin
tel.: + 49 30 2062940
fax: + 49 30 20629419
web: www.zambiaembassy.de

Doporučuje se před cestou ověřit u zastupitelského úřadu Zambie, zda se podmínky pro přicestování nezměnily.

Specifika, bezpečnostní situace, doporučení turistům:

Kriminalita v Zambii je oproti jiným africkým zemím nízká, přesto však se nedoporučuje cestovat individuálně. Je dbát obecných zásad bezpečnosti a uvědomovat si, že Evropan již svým odlišným vzhledem může přitahovat nežádoucí pozornost. Převládající chudoba velké části populace může vyústit v napadení turistů a krádeže. Riziko loupežných přepadení je nejvyšší v chudinských čtvrtích Lusaky a v oblastech hraničících s Konžskou demokratickou republikou. Přesuny vozem je lépe provádět za světla, jízda v noci je riskantní (neosvětlená vozidla, zvířata na silnici aj.), vůz je lépe za jízdy zamykat. Rovněž se nedoporučuje viditelné nošení větších obnosů peněz a cenností, účast na shromážděních zejména politického rázu, pěší pohyb ve městě po setmění apod. Focení vojenských zařízení, vládních budov a jiných strategických objektů (mezi něž patří také nádraží či letiště) je zakázáno.

Obchody jsou v Lusace a větších městech velmi dobře zásobeny. V samotné Lusace, ale i ve všech větších městech, již existuje několik velkých nákupních center odpovídajících standardům známým například z ČR. V těchto místech, ve větších hotelích a na moderních benzinových pumpách je možné platit běžnými platebními kartami (nejlépe VISA), postupně se rozšiřuje i síť bankomatů. Na většině dalšího území je přesto platba v hotovosti stále jedinou možností. Směnit lze maximálně 1000 USD/den.

Před cestou do Zambie by měl každý cestovatel navštívit odborného lékaře - specialistu na tropické choroby (v Praze například Klinika geografické medicíny Královské nemocnice Vinohrady, nebo Centrum cestovní medicíny), kde lze absolvovat všechna doporučená očkování. Není povinné žádné očkování, doporučuje se však očkování proti žluté zimnici, tetanu, tyfu, meningokokové encefalitidě a žloutence typu A i B. Pro krátkodobé pobyty v nížinných oblastech (včetně Victoria Falls) se doporučuje užívat profylaxi proti malárii. Je třeba se vyhnout koupání ve stojatých vodách (včetně jezer), kde se vyskytuje bilharzióza. Tam, kde není k dispozici nezávadná voda, existuje riziko nákazy cholerou. Branou infekce jsou znečištěné zdroje pitné vody. Voda používaná k osobní hygieně v hotelích a jiných ubytovacích zařízeních zaměřených na cizince je většinou nezávadná, nedoporučuje se však k pití. V Zambii je velmi rozšířeno onemocnění AIDS.

Proti malárii očkování neexistuje. Pro krátkodobý pobyt v nížinných oblastech Zambie mimo hlavní město je doporučována předběžná profylaxe antimalariky, přičemž na jednotlivé léky se po čase vytváří resistance. Proto je nutno typ použitého antimalarika konzultovat před odjezdem se specialistou na tropické nemoci. Mezi běžná antimalarika patří např. Malaron. Při výskytu sebemenších příznaků jakékoliv nemoci (chřipky, angíny, bolesti hlavy, pocity únavy) je nutno navštívit nejbližší nemocnici a nechat si udělat malarický test. Ten je velmi jednoduchý (odběr vzorku krve z polštářku prstu na ruce) a rychlý - trvá cca 15 minut i s rozborem krve. Léky proti již probíhající malárii jsou v Zambii volně v prodeji a jsou účinné - nemoc ustoupí během dvou až tří dnů. Zásadní je nenechat nemoc rozvinout (inkubační doba malárie je cca týden) - pak může mít velmi vážné následky. Rovněž lze doporučit, aby si cestovatel koupil v cílové zemi jedno balení místních protimalarických léků a vzal si ho zpět s sebou do ČR. Vzhledem k inkubační době se malárie může projevit až po návratu zpět do vlasti a s jejím výskytem a tedy i léčením by mohly být v ČR problémy.

V Zambii se jezdí vlevo. Řidiči (pokud jejich pobyt nepřekročí 3 měsíce) musí mít mezinárodní řidičský průkaz, při delším

pobytu si musí vyřídít průkaz zambijský. Maximální povolená rychlost v obci je 50 km/h a mimo obec 100 km/h, kontroly jsou často zaměřené na vybírání pokut. Příslušníci policie, pod jakoukoliv záminkou, požadují zaplacení "pokuty", nevracejí zadrženým řidičům jejich doklady, čímž z nich činí svá rukojmí. Doporučuje se zachovat maximální klid a předkládat pouze legalizované kopie dokladů.

Veřejná doprava je funkční. Železniční doprava funguje na trati do Tanzánie a Lusaka – Livingstone, spolehlivost a kvalita těchto spojů je však velmi proměnlivá. Přímé letecké spojení do Evropy z Lusaky neexistuje, cestovat lze společností Emirates přes Dubaj či přes některé z afrických letišť (Johannesburg, Addis Ababu, Nairobi). Vnitrostátní lety zabezpečuje např. společnost Proflight. V zemi a regionu dále působí několik malých soukromých (charterových) či nízkonákladových společností (Fastjet). Nejlepším způsobem vnitrostátní dopravy je dálkový autobus – linky spojují všechna velká města v Zambii i v okolních zemích.

Celní předpisy:

Bezcelně je možno dovézt zboží pro osobní potřebu, m.j. 400 kusů cigaret nebo 500 g tabáku a celkem 2,5 litru alkoholických nápojů. Pro statistické účely se vyžaduje celní prohlášení při dovozu zahraniční měny a zboží přesahující 5000 USD. Množství dovážené zahraniční měny není omezeno. V Zambii existuje velmi přísný zákon proti pašování drog, za které jsou považovány i některé běžné léky. Na dovoz léků je vždy nutné mít původní lékařský předpis. Vývoz přírodnin je povolen pouze se souhlasem Zambia Wildlife Authority. Bližší informace je možné získat na webových stránkách [Zambijského celního úřadu](#).

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Pro jakýkoliv pracovní pobyt (tj. i dobrovolnickou, nevýdělečnou činnost) je nutné disponovat pracovním povolením (viz [Zambia Immigration](#)). Přestože je nedostatek kvalifikovaných pracovníků jedním z hlavních problémů zahraničních investorů v zemi, Zambie svůj pracovní trh velmi silně chrání. Pouze velký investor získá pracovní povolení relativně snadno a to pouze pro omezený počet expertů. ZDA (One Stop Shop) investorům pomáhá získat pracovní povolení pro max. 5 osob. Zambijská vláda upřednostňuje, aby případní zahraniční investoři vyškolili a zaměstnali místní síly a dali jim přednost před zaměstnáním cizinců. Při posuzování žádostí o pracovní povolení se dále přihlíží k tomu, zda bude zaměstnání konkrétního cizince znalostním či kapitálovým přínosem pro státní hospodářství a zda nebude představovat potenciální finanční zátěž pro vládu.

Podmínky pro zaměstnání cizinců se liší v soukromém, vládním a polostátním či nevládním sektoru. V každém z těchto případů je však nutné žádat o pracovní povolení před příjezdem do země. Mj. je požadován výpis z trestního rejstříku, dokumentace potvrzující požadovanou kvalifikaci, oficiální nabídka práce, platný pas, vyplněná žádost (form 23) a dvě pasové fotografie.

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Mezi ČSSR a Zambií byla uzavřena Dohoda o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd (Praha 18. 6. 1987), podle které by měla být v případě potřeby poskytnuta nutná zdravotní péče občanům smluvních stran bezplatně. Sukcese této smlouvy ve vztahu k ČR nebyla zatím zambijskou vládou potvrzena a ve skutečnosti je nutné veškeré ošetření platit hotově. Doporučuje se tudíž mít pro tento případ dostatečnou finanční hotovost.

Kvalita zdravotnické péče nedosahuje evropských standardů. Uspokojivou lékařskou péči lze zajistit pouze v soukromých

---

zařízeních v největších městech, v případě vážného onemocnění nebo úrazu může být jediným řešením urychlený transport např. do Jihoafrické republiky. Na venkově je zpravidla dostupná pouze nejzákladnější péče. Podstatné je tedy vždy velmi kvalitní zdravotní pojištění s možností rychlého odvozu do zahraničí.

Doporučená lékařská zařízení: viz kapitola 7.3.

7. Kontakty

Podkapitoly:

- 7.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)
- 7.3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
- 7.4. Internetové informační zdroje

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Česká republika je v Zambii zastoupena prostřednictvím svého velvyslanectví:

Embassy of the Czech Republic

2a Twin Palms Road, Kabulonga, Lusaka, Zambia

Tel.: +260 211 269 878, +260 211 269 884

E-mail: lusaka@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/lusaka

Teritoriální působnost ZÚ: Zambie, Zimbabwe, Malawi

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

V Zambii neexistuje žádné zastoupení Českých center, CzechTrade, CzechInvest ani CzechTourism. Nejbližší pobočka CzechTrade se nachází v jihoafrickém Johannesburgu.

Czech Trade, 357, Rivonia Boulevard, Johannesburg

Poštovní adresa: P.O.Box 3520, 2128 Rivonia, South Africa

Tel.: +27 11 5190902

Web: www.czechtrade-sa.co.za

E-mail: johannesburg@czechtrade.cz

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- pomoc v nouzi: 999, 112
- nouzové linky ambulance 992
- policie: 911
- hasičský sbor 993

Spolehlivost těchto spojení je však proměnlivá, obzvláště pak mimo hlavní město.

Jen některé nemocnice mají vlastní ambulantní vozy. Ve čtyřech městech (Lusaka, Livingstone, Kitwe a Solwezi) fungují stanice soukromé rychlé záchranné služby ([Special Emergency Services](#)):

Nemocnice:

-
- Care for business: Addis Ababa Drive, Lusaka, tel. :254396/252917/255730
  - Coptic Hospital: plot 11304, Manchichi Road, Lusaka, tel.: 290 508/237 584

7.4 Internetové informační zdroje

- [Parlament](#)
- [Ústřední statistický úřad](#)
- [Kancelář prezidenta](#)

Média a tiskové agentury:

- [Daily Mail](#)
- [The Mast](#)
- [Times of Zambia](#)
- [Lusaka Times](#)
- [Zambian National Broadcasting Corporation](#)
- [Zambia Reports](#)
- [Zambia 24](#)

Média zaměřená na ekonomické zpravodajství:

- [Zambia Business Times](#)

Agentury na podporu obchodu a investic a další využitelné zdroje informací:

- [Zambia Development Agency](#)
- [Patents and Companies Registration Agency](#)
- [Zambia Revenue Authority](#)
- [Mpoto](#)

Další odkazy:

- [Zambia National Tourist Board](#)